

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐλευθ. Κανελλη: Ἡ βιομηχανία τῆς εὐημερίας. Ἀθήναι, 1968.

Ἡ βιομηχανία δὲν μπορεῖ νὰ στηριχθῆ σὲ ὅ,τι ἐπέτυχε χθὲς ἀλλὰ σὲ ὅ,τι σχεδιάζει αὔριο. Δὲν φθάνει νὰ πουλᾷ ἐκεῖνα πού μπορεῖ νὰ παράγη, ἀλλὰ νὰ παράγη αὐτὰ πού πουλᾷ. Σὲ μιὰ κοινωνία πού κατέχεται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς εὐημερίας, ἡ ἀπόκτηση νέων ἀγαθῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἰκανότητα τῆς βιομηχανίας νὰ ἀξιοποιήσῃ τὶς τεχνολογικὰς προόδους γιὰ νὰ δημιουργήσῃ νέες ἀνάγκες καὶ νέες ἀνάγκες στὸν ἄνθρωπο. Ξεκινώντας ἀπὸ τὶς σκέψεις αὐτές, τὸ βιβλίον παρέχει μιὰν ἐνδιαφέρουσα εἰκόνα τῶν μεθόδων πού χρησιμοποιοῦν οἱ σύγχρονοι ἐπιχειρήσεις γιὰ νὰ ἐρευνήσουν τὴν ἀγορὰ καὶ τὸ μέλλον καὶ θέτει τὸ πρόβλημα κατὰ πόσον οἱ μικρὲς ἐπιχειρήσεις θὰ μπορέσουν νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ βάρος τῶν ἐπενδύσεων γιὰ τὴ σχεδίαση νέων προϊόντων. Ἡ λύση κατὰ τὸν συγγραφέα εἶναι: Συνεργασία μὲ μεγάλα ξένα συγκροτήματα γιὰ τὴν ἐπιτόπια ἐκμετάλλευση τῶν πραγματοποιήσεων τῶν στὸ πεδίο τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, πού δημιουργεῖ νέες ἀνάγκες, δηλαδὴ νέα προϊόντα.

I. Θ. Μ.

Γεωργίου Κοτίτσα καὶ Νικήτα Νιάρχου: Ἡ ἀπόδοσις τῶν ὁμολογιῶν (Βοηθητικοὶ πίνακες πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ἀποδόσεως βάσει τῆς τρεχούσης χρηματιστηριακῆς τιμῆς). Ἔκδοσις τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀξιών Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1968, σελ. 80.

Μία νέα ἔκδοσις τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀθηνῶν, μὲ τὸν τίτλον «Ἡ ἀπόδοσις τῶν ὁμολογιῶν» ἔρχεται νὰ πληρῶσῃ ἓνα ὑφιστάμενον μέχρι σήμερον κενόν. Τὸ βιβλίον περιλαμβάνει πίνακας ἡμερησίου τόκου καὶ ἀποδόσεως ὅλων τῶν εἰσηγμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον ὁμολογιακῶν δανείων (προπολεμικῶν καὶ μεταπολεμικῶν). Αἱ ἀποδόσεις ὑπολογίζονται διὰ μακροπρόθεσμον τοποθέτησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ βραχυπρόθεσμον τοιαύτην. Παρέχονται ἐπίσης ὁδηγία ὡς καὶ ἄλλα χρήσιμα στοιχεῖα διὰ τὰς ὁμολογίας ἐν γένει.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Χρηματιστηρίου κ. Διον. Κοκορίνος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου, τονίζει, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ χρήσιμον προσφορὰν πρὸς τὴν ἀποταμίευσιν καὶ ἐξαίρει ὡς ἀξιώπαινον τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἡ ὁποία ἐξεπονήθη ὑπὸ τοῦ Τμηματάρχου τοῦ Χρηματιστηρίου κ. Γ. Κοτίτσα, πτυχιούχου τῆς Νομικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Παντείου, μετεκπαιδευθέντος εἰδικῶς περὶ τὰ χρηματιστηριακὰ εἰς Ἀγγλίαν, καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Νιάρχου, εισηγητοῦ τοῦ Χρηματιστηρίου, πτυχιούχου τῆς Βιομηχανικῆς καὶ Εἰδικῆς Στατιστικῆς Σχολῆς.

A. I. N.

Ἰωάννου Ν. Ξηροτύρη: Βιομηχανικὴ Κοινωνιολογία. Θεσσαλονίκη, 1968, σ. 24.

Ὁ συγγραφεὺς, ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Κοινωνιολογίας εἰς τὴν Ἀνωτάτην Βιομηχανικὴν Σχολὴν Θεσσαλονίκης, μᾶς παρουσιάζει εἰς τὴν μελέτην ταύτην κατὰ λίαν περιληπτικὸν τρόπον ἓνα καινούριον κλάδον, καὶ στὴ χώρα μας κάπως ἀγνωστο ἀκόμη, τῆς Γενικῆς Κοινωνιολογίας, ὁ ὁποῖος ἀναπτύχθηκε κάπως ἀπτότομα — κυρίως ὕστερα ἀπὸ τὸ δεῦτερον Παγκόσμιον πόλεμον, ὕστερα ἀπὸ τὴν δευτέραν φάσιν τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως — καὶ

εξελίχθηκε τόσο γρήγορα με κάποια εμφανή δυσαναλογία προς τον κορμό του, δηλαδή τη Γενική Κοινωνιολογία και τους άλλους κλάδους της. Και τούτο «γιατί δείχνει κανένας το ενδιαφέρον του κοινωνιολογικά ανάλογα με την κοινωνία, μέσα στη οποία ζή». Οι κοινωνίες, μέσα στις οποίες ζούμε σήμερα, φέρνουν τη σφραγίδα του τεχνολογικού και βιομηχανικού πνεύματος, είναι βιομηχανικές.

Ο κ. Ζηροτήρης αναλύει την έννοια των βιομηχανικών κοινωνιών και την επίδραση του τεχνικού πολιτισμού και του βιομηχανικού πνεύματος επάνω στη ζωή των ανθρώπων. Προσδιορίζει το αντικείμενο της Βιομηχανικής Κοινωνιολογίας, τη μέθοδο έρευνας και προχωρεί στις πηγές της ανάπτυξης της Βιομηχανικής Κοινωνιολογίας, τόσο στον προηγούμενο όσο και στις αρχές του αιώνα μας. Κατόπιν εξετάζει την τρίτη φάση της βιομηχανικής επαναστάσεως, εποχή που η Βιομηχανική Κοινωνιολογία κατευθύνεται προς τις ουσιαστικές ανάπτυσή της, και παρουσιάζει τις μετὰ από το 1945 κατευθύνσεις της στις Η. Π. της Βορείου 'Αμερικής και στις χώρες της Δυτικής Εύρώπης. Κλείνει δὲ τὴν παρουσίασή του με μιὰ γενική παρατήρηση, όπου τονίζεται ἡ ἀναγκαιότητα τῆς σπουδῆς τῆς βιομηχανικῆς (οἰκονομικῆς) Κοινωνιολογίας τουλάχιστον στις Οικονομικές Σχολές τῆς χώρας μας με ὑπόβαθρο μιὰ πλατιά εισαγωγή στη Γενική Κοινωνιολογία. Δὲν ἐπαναπαύεται μόνο σ' αὐτὴ τὴν παρατήρηση καὶ πρόταση, παρὰ κάμνει κριτικὴ τῆς ἀβελτηρίας μας σὲ δ,τι ἀφορᾷ γενικώτερα στὴν ἀπουσία ἐδρῶν Κοινωνιολογίας ἀπὸ τῆς Πανεπιστημιακῆς καὶ Ἀνώτατης Σχολῆς μας, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ Πολυτεχνεία μας, ἀπουσία, ἡ ὁποία τοποθετεῖ τὴν χώρα μας, σὲ δ,τι ἀφορᾷ στὴ μελέτη τῶν κοινωνικῶν φαινομένων, σὲ μειοεκτικώτατη θέση ἔναντι τῶν γειτονικῶν μας χωρῶν, ὅπως π.χ. τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Τουρκίας. Ἐν συνεχείᾳ λέγει ὅτι τὸ πρὸ ἐτῶν ἱδρυθὲν «Κέντρον μελέτης Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν», τὸ ὁποῖο κατὰ τὴ γνώμη του ἔμεινε ἀποκλεισμένο στὸν ἑαυτὸ του, ὑπερήφανο στὴν πρωτεύουσα, χωρὶς νὰ ἔρθη, ὅσο ἔπρεπε, σὲ ἐπαφὴ με τῆς λίγες ἢ πολλὰς σημαντικῆς ἢ ἀσημαντες δυνάμεις τῆς χώρας, δυνάμεις πού μπορούσαν νὰ βοηθήσουν στὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ του, δυνάμεις πού βρίσκονται καὶ πέραν ἀπὸ τὸν ὄμιλόν τῆς χώρας, δηλαδή τὴν Ἀθήνα.

Α. Γ. Δ.

Ὁργανισμοῦ Λιμένους Πειραιῶς: Ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς κατὰ τὸ 1967. Πειραιεύς, 1968, σελ. 136.

Πολὺ ἐπιμελημένη ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν λιμενικὴν κίνησιν τοῦ Πειραιῶς κατὰ τὸ 1967, ἔκδοσις τοῦ ΟΛΠ, δίδει ξεχωριστὴν εὐχαρίστησιν εἰς τὸν ἀναγνώστην πού θὰ τὴν ξεφυλλίσῃ, κυρίως μάλιστα, ἔαν συμπίτη τοῦτος νὰ ἔχη καὶ κάποιον ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, διὰ τὰ θέματα πού ἀφοροῦν εἰς τὸν πρῶτον λιμένα τῆς χώρας μας.

Πρωτότυπα καὶ ἀναλυτικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, τὴν ζῶν καὶ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ λιμένος τῆς, λεπτομερεῖς καὶ διαφωτιστικοὶ πίνακες, καθὼς καὶ ὠραῖαι εἰκόνες, δίδουν ξεχωριστὴν ἀξίαν εἰς τὸ ἔντυπον αὐτὸ τοῦ ΟΛΠ. Καὶ διαφωτίζουν ἐναργῶς τὸ δυσχερὲς ἔργον πού ἐπιτυχῶς ἀντιμετωπίζει ἡ Διοίκησις τοῦ Ὁργανισμοῦ Λιμένους Πειραιῶς, διὰ τὴν ἐπίτευξιν ὁμαλῶν συνηκῶν ἐργασιῶν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ. Πρόοδον ἔχουσιν ἀμεσον ἀντίκτυπον εἰς τὴν γενικώτεραν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου.

Σ.Α.Β.

Ι. Δ. Πολίτη: Ὁ φόρος διακριτικῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἡ ἀμοιβαία ὑποκατάστασις ἐργασίας καὶ κεφαλαίου (Ἄνάπτυγον). Ἀθήναι, 1967, σελ. 21.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1966 ὁ τότε ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Κάλλαγκαν εἶχε προκαλέσει ζωνρὰν συγκίνησιν εἰς τὴν Κοινὴν γνώμην, ὅτε καταθέτων τὸν ἐτήσιον προὔπολογισμὸν ἀνεκοίνωσε τὴν θέσπισιν ἐνὸς ἐπαναστατικοῦ φορολογικοῦ μέτρου, τοῦ Selectiv Employment Tax, ὁ ὁποῖος ἐπέπρωτο νὰ ἀσκήσῃ σοβαρωτάτην διαρθρωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἀγγλικῆς οἰκονομίας. Ἡ πρωτοτυπία τοῦ νέου φορολογικοῦ μέτρου,

έμπνευσθέντος προφανώς από τις θεωρητικές αναζητήσεις του καθηγητού Κάλντορ έγκειται κυρίως εις τὸ ὅτι ὡς βάσις τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ φορολογικοῦ βάρους λαμβάνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπασχολουμένων εις ἑκάστην ἐπιχείρησιν ἀτόμων, ὀριζομένου ἐπὶ πλέον ὅτι μετὰ τρίμηνον ἀπὸ τῆς εἰσπράξεως εις μὲν τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ δευτερογενοῦς τομέως θὰ ἐπεστρέφοντο τὰ καταβληθέντα, μετὰ τινος προσαυξήσεως ὑπολογιζομένης ἐπίσης μετὰ βάσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπασχολουμένων προσώπων, ἐνῶ διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ τριτογενοῦς τομέως ἡ καταβολὴ θὰ ἦτο ὀριστικὴ μετὰ διάμεσον βαθμίδα ὠρσιμένας εἰδικῶς μνημονευομένας ἐταιρείας ὡς αἱ μεταφοραὶ, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐλάμβανον πάλιν ὅ,τι ἀκριβῶς κατέβαλαν.

Διὰ τῆς τοιαύτης ρυθμίσεως ἐπεδιώχθη ὀρθολογιστικώτερα κατανομὴ τοῦ σπανίζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ διευκολύνει τῆς ὑποκατάστασεως τοῦ συντελεστοῦ ἐργασία διὰ τοῦ συντελεστοῦ κεφάλαιον, ἐν συνδυασμῶ μετὰ αὐξήσιν τῶν κρατικῶν ἐσόδων δι' ἐπιβαρύνσεως παραγωγικῶν κλάδων ἡσσονος σημασίας ἀπὸ πλευρᾶς μακροπροθέσμων προοπτικῶν.

Ὁ κ. Πολίτης, εὐρέθεις εις Ἀγγλίαν διὰ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀγγελίαν τοῦ νέου μέτρου ἀντιμετώπισε φροντιστηριακῶς τὸ θέμα εις τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἰόρκης. ἡ ἐργασία του δὲ ἐκδοθεῖσα καὶ ἑλληνιστί, ἂν καὶ δὲν ὑπερβαίῃ τὸ στάδιον τῆς ἀπλῆς ἐνημερώσεως, ἀποκτᾷ πρόσθετον ἐνδιαφέρον, ὡς ἀποδεικνύουσα πόσον στενῶς συνδέεται εις τὰς προηγμένας χώρας τῆς Δύσεως ἡ ἀκαδημαϊκὴ διδασκαλία μετὰ τὰ ἐπείγοντα καὶ φλέγοντα ζητήματα τῆς ἐπικαιρότητος.

Δ. Μορτόγιας

T. A. Sinclair: Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς σκέψεως. Ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ἕως τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους. Τόμος Α', Ἀθῆναι, ἐκδόσεις Βιβλιοθήκης Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν Β. Α. Παπαζήση, 1969, σελ. 240.

Ἡ «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς σκέψεως» τοῦ καθηγητοῦ εις τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Belfast κ. T. A. Sinclair εἶναι ἓνα ὠλοκληρωμένο ἔργο. Ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως μίαν ἐξαντλητικὴν ἐρευναν καθόσον ἀφορᾷ τὶς γενικὲς κατευθύνσεις καὶ τὰ μεγάλα προβλήματα, ποὺ ὑπὸ τὸν διαφορετικὸ φωτισμὸν κάθε ἱστορικῆς περιόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ προσπαθεῖ νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα. Μέσα σὲ μικρὸ σχετικῶς χώρῳ, μετὰ πολλὴ διαύγεια, μετὰ ἰσχυρὴ διαίσθησιν καὶ μετὰ ἀπαράμιλλην συνθετικὴν ἱκανότητα, ὁ διαπρεπὴς Ἀγγλος ἑλληνιστὴς κατορθώνει νὰ παρουσιάσῃ μίαν πολυκύμαντην πνευματικὴν ἱστορίαν χιλίων ἐτῶν, νὰ πλησιάσῃ μεταξύ τους τὶς ἀντιτιθέμενες τοποθετήσεις καὶ ρεύματα, νὰ ἐπισημάνῃ τὶς ἐσωτερικὰς μεταβολὰς καὶ ἐξελίξεις, νὰ κἀνῃ αἰσθητὰς τὶς ἀδυναμίας καὶ νὰ ἐξάρῃ τὴν πρωτοτυπία καὶ τὴν δύναμιν τῆς κατ' ἐξοχὴν πολιτικῆς ἰδιοφυΐας τῶν Ἑλλήνων. Ἀντιθέτως πρὸς ἄλλας, παλαιότερας, ἀπόπειρας ξένων ἱστορικῶν, ποὺ προβάλλουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως, τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλη προέχουσα πνευματικὴν προσωπικότητα, ὁ Καθηγητὴς Sinclair προσφέρει μίαν καθολικὴν, ἀντικειμενικὴν εἰκόνα ἐνὸς ὁλοκληροῦ πολιτιστικοῦ κύκλου τοῦ ἑλληνικοῦ, μετὰ ὅλες τὶς ἐπιδράσεις καὶ προεκτάσεις του, στὴν Ἀσίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ρώμην — καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν καθολικὴν εἰκόνα ζωγραφίζει κάθε ἰδιαίτη ἱστορικὴ περίοδο, σὰν μίαν παραλλαγὴν ἢ σὰν μίαν μετάπτωσην, κάτω ἀπὸ τὸ βᾶρος τῶν γεγονότων τῆς Ἱστορίας, πάντοτε ὅμως κατὰ τὸ νόημα μίαν βαθυτέραν ἱστορικὴν συνεχείαν, τῆς ὁποίας τὰ κατάλοιπα ἐπιζοῦν ἀκόμη, παραμορφωμένα συνήθως, ὡς τὶς ἀπώτερες στιγμὲς τῆς ἱστορικῆς ροῆς. Εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐπιδομομητικὸ γιὰ τὸν ἀναγνώστη νὰ μπορῇ νὰ παρακολουθῇ λ.χ. τὶς μεταμορφώσεις τῆς βασιλικῆς ἢ τῆς μοναρχικῆς ἰδέας ἀπὸ τὸν Ὅμηρον μέχρι τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων, νὰ βλέπῃ τὴν ἀνάξιν — ὑπὸ πόσον ὅμως διαφορετικὴν μορφήν — ἢ ἰδέαν τῆς πόλεως ἢ τοῦ τοπικοῦ Συνατάγματος στοὺς αὐτοδιοικουμένους οἰκισμοὺς τῶν Μακεδονικῶν βασιλείων κ' ἀκόμη εἶναι ἐξ ἴσου σημαντικὸ νὰ μπορῇ νὰ παρακολουθῇ τὶς προεκτάσεις καὶ ἐπιδράσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος διὰ μέσου τῶν ἑξελληνισμένων Ἑβραίων ἢ τῶν Ρωμαίων διανοουμένων, τοῦ κύκλου τοῦ Σκιπίωνος ἢ τοῦ Κικέρωνος, χωρὶς ποτὲ νὰ παραβλέπῃ τὴν εἰδοποιὸν διαφορὰν ποὺ χωρίζει τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας ἀπὸ τοὺς

καρπούς που απέδωσε το 'Ελληνικό πνεύμα εισχωρώντας σε ξένους πολιτιστικούς κύκλους.

'Εκεί όμως όπου η έκπληξις μεταβάλλεται σε θαυμασμό είναι όταν ο αναγνώστης βλέπει καθαρά να ανακλύπουν, μέσα από ένα τόσο καθολικό και συνοπτικό πίνακα, οι ιδιότητες των θεωριών ή οι πρωτοτυπίες των καθέκαστα πολιτικών στοχαστών. Διότι η προσπάθεια μιᾶς συνολικής ἐκτιμῆσεως καὶ ἀξιολογήσεως δὲν μειώνει καθόλου, στὸ βιβλίο τοῦ καθητοῦ Sinclair, τὴν θέληση τῆς ἐξ ἰσου ἔντονης, διεισδυτικῆς καὶ ἀντικειμενικῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἰδεῶν, διδασκαλιῶν καὶ προσωπικοτήτων τῆς πολιτικῆς. Διὰ μέσου τῶν ἀντιθετικῶν ρευμάτων που ἐκδηλώνουν, σὲ γενικὲς γραμμὲς, οἱ ἀντινομίαι τοῦ «Νόμου» καὶ τῆς «Φύσεως», τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου καὶ τῆς ρευστότητος τῆς ἱστορικῆς πείρας, τῆς Διαλεκτικῆς καὶ τῶν ἐμπειρικῶν μεθόδων, τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν τοποθετήσεων, ὑπάρχει ἀρκετὸς χῶρος καὶ ἰκανὴ προοπτικὴ γιὰ τὸν συγγραφέα ὡς ἀποδῶση μὲ πιστότητα τὴν προσφορά τοῦ Πρωταγόρα, τὴν πρωτοτυπία καὶ τὰ ὄρια τοῦ Θουκυδίδου, τὴν ἐκπληκτικὴ φυσιογνωμίᾳ τοῦ Σωκράτους, τὶς μεταβλητὲς τοῦ πλατωνικοῦ ἔργου, τὴν ἰδιαιτέρη προσωπικότητα τῶν κυριωτέρων Σοφιστῶν, τὴν συμβολὴ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς καὶ κάθε ἄλλη ἰδιουτυπία που ζωντανεῦει καὶ πλουτίζει σὲ χρώματα — ποικιλίες τὸν ἀνυπέρβλητο πίνακα τῆς ἐλληνικῆς δημιουργίας.

Ὁ εἰδικὸς τῆς φιλοσοφίας ἢ τῆς πολιτειολογίας θὰ ἐπερίμενε ἴσως συχνότερες ἀναδρομὲς στὸ φιλοσοφικὸ ὑπόβαθρο ἢ στὶς τεχνικὲς κατασκευὲς καὶ ταξινομήσεις τῶν πολιτευμάτων, ἀλλὰ τότε τὸ ἔργο θὰ ἔπαυε νὰ εἶναι ἐκεῖνο που θέλει νὰ εἶναι: ζωντανὴ ἀπεικόνισις τοῦ πολιτικοῦ στοχασμοῦ. Ἄλλωστε, ὁ συγγραφεὺς, χωρὶς καθόλου νὰ παραμορφῶσθαι τὸ ἔργο του ἢ νὰ τὸ ἐπιβαρύνῃ μὲ κουραστικὲς παρεκβάσεις, ἐφρόντισε ὁ ἴδιος νὰ βάλῃ στὰ χέρια τοῦ ἀναγνώστη τὸ μέσο νὰ ἀναζητήσῃ ὁ ἴδιος, ἂν τὸ ἐπιθυμῇ, καὶ τὴν περαιτέρω ἐμβάθυνση τῶν ἀναπτυσσομένων θεμάτων καὶ τὴν κατανόηση τῶν ἱστορικῶν, φιλοσοφικῶν θεσμικῶν ἢ τεχνικῶν — οἰκονομικῶν προϋποθέσεων ὑπὸ τίς ὁποῖες διεμορφώθη καὶ ἐξείλιχθη ἡ ἐλληνικὴ πολιτικὴ σκέψις. Οἱ σημειώσεις που ἀκολουθοῦν καθε κεφάλαιο τοῦ ἔργου περιέχουν, πράγματι, πολὺτιμα στοιχεῖα πρὸς ὅλες αὐτὲς τὶς κατευθύνσεις.

Μπορεῖ ἔτσι κανεὶς νὰ συμπεράνῃ, μὲ μία λέξη, ὅτι ὁ κ. Sinclair προσέφερε ἕνα βασικὸ σύγγραμμα στὴν Ἑλληνικὴ ἱστορία, ἐξ ἰσου πολὺτιμο γιὰ τὴ γενικὴ ἱστορικὴ ἔρευνα καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τῶν πολιτικῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν. Ἡ ἐπιτυχία του ὀφείλεται ἴσως στὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι ἀπλῶς εἰδικὸς αὐτοῦ ἢ ἐκείνου τοῦ ἰδιαιτέρου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, ἀλλ' εἰδικὸς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, βαθὺς γνώστης τῶν κειμένων ὄλων τῶν κατευθύνσεων καὶ ἀποχρώσεων ἢ ἀγάπη του καὶ ὁ θαυμασμός του πρὸς τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο που τὸν κάνει νὰ εἶναι — σὰν ἀληθινὸς ἐπιστήμων — καὶ ἀντικειμενικὸς καὶ ζωντανός. Ἄν τὸ ἔργο του, ἐξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Ἑλλάδος, ἀπευθύνεται σὲ ὅλους τοὺς Οὐμάνιστὲς καὶ τοὺς ἔρευνητὲς τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτικοῦ στοχασμοῦ, στὴν Ἑλλάδα θὰ πρέπει νὰ ἐνδιαφέρῃ ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Ἀξίζει συνεπῶς κάθε ἐπαινος στὸν Ἐκδότη κ. Βίκτωρα Παπαζήση γιὰ τὴν δημοσίευση στὴ γλῶσσα μας ἐνὸς τόσο σημαντικοῦ καὶ ὠφελίμου ἔργου.

Γ. Κ. Βλάχος

Ν. Β. Τσαλίκης: Ἀνασταλτικοὶ παράγοντες τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἀθῆναι, 1969, σελ. 120.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς μελέτης ὑποδιαιρεῖται εἰς τέσσερα τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα μετὰ ἀπὸ γενικὰς παρατηρήσεις καὶ συγκρίσεις ἐξετάζονται ἡ ἐλληνικὴ πραγματικότητα, ἡ σημασία τοῦ Marketing διὰ τὴν ἐκβιομηχάνισιν καὶ ἡ συμβολὴ τῶν ξένων κεφαλαίων. Τὸ δεῦτερον κεφάλαιον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα καὶ τὸ τρίτον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ πολὺ συντόμως προβλέψεις διὰ τὸ μέλλον.

Ὑπογραμμίζεται εἰς τὴν μελέτην ὅτι, παρὰ τὰς προόδους αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἐλληνικὴ βιομηχανία διατηρεῖ ἐν πολλοῖς τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐκκινήσεώς της. Ὑποστηρίζεται δὲ ὅτι

αί επιχειρήσεις έκσυγχρονιζόμενα θά δυναθοῦν νά μειώσουν τὸ κόστος παραγωγῆς καὶ προστίθεται ὅτι εἰς τὰς προσπάθειάς ἐξουδετερώσεως τῶν ἀνασταλτικῶν παραγόντων τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας, ὡς κύριος σκοπὸς θά πρέπει νά τεθῆ ἡ ἐξασφάλις διὰ τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ συνθηκῶν διαβιώσεως παρομοίων πρὸς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς λοιπὰς βιομηχανικὰς χώρας.

A. I. N.

Ἑπιχειρήσεις Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως Θεσσαλίας: Χωροταξικὴ Μελέτη Θεσσαλίας. Λάρισα, 1968, σελ. 206.

Μεγάλῃ εἰς ὄγκον, ἀλλὰ καὶ εἰς κύρος, παρουσιάζεται ἡ ἐκπονηθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἑπιχειρήσεως Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως Θεσσαλίας, χωροταξικὴ μελέτῃ τῆς περιοχῆς. Μὲ ἀναλυτικὰ στοιχεῖα, ἐκτενεῖς πίνακας, χάρτας καὶ ἐπιστημονικὰς ὑποδείξεις διὰ τὴν ἀκολουθητέαν λύσιν ἐπὶ πλείστον θεμάτων ἀμέσως συνδεομένων μὲ τὴν περαιτέρω οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Θεσσαλίας, ἡ μελέτῃ ἀποτελεῖ ἔργον σοβαρώτατον, ἀποτέλεσμα ἐνδελεχοῦς, φιλοτιμοῦ καὶ ἐξαντλητικῆς ἐρεῦνης.

Ἔργον διὰ τὸ ὁποῖον ἡ ΥΠΑΘ δύναται — καὶ δικαιούται — νὰ εἶναι ὑπερήφανος. Θὰ ἀπέτελει, ὁμως, καὶ σοβαρωτάτην παράλειψιν ἐὰν δὲν ἀνεφέρετο ὅτι τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ἐκπόνησιν τῆς μελέτης, καθὼς καὶ τὸν συντονισμόν διὰ τὴν σύνταξιν τῆς εἰχεν ὁ τέως Διευθυντῆς ΥΠΑΘ κ. Δ. Μαγκλιβέρας. ὁ ὁποῖος ἐβοηθήθη εἰς τὴν ἐργασίαν του αὐτὴν ἀπὸ τὸν ἀναπληρωτὴν Διευθυντὴν κ. Χ. Δημητριάδην. Ὁ κ. Μαγκλιβέρας ἠγάπησε πολὺ τὴν Θεσσαλίαν, ἠναλώθη εἰς τὴν ἐρευναν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς καὶ συνετέλεσεν ὥστε ἡ χωροταξικὴ μελέτῃ τῆς περιοχῆς νὰ συνδυάζη ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν πληρότητα τῶν παρεχομένων στοιχείων.

Σ. Α. Β.

Tibor Barna: Investment and growth policies in British industrial firms. Cambridge University Press 1962.

Ἡ μελέτῃ τοῦ συγγραφέως ἀνήκει εἰς τὸν κύκλον τῶν πραγματολογικῶν ἐργασιῶν, εἰς τὰς ὁποῖας αἱ ἐσπευσμένοι γενικεύσεις καὶ τὰ ταχέως διατυπούμενα πορίσματα ἐλλείπουν, καὶ ὅπου κυρίαν θέσιν ἔχουν τὰ ἀριθμητικὰ δεδομένα καὶ αἱ ζωνταναὶ πληροφορίαι ἐκ τῆς βιομηχανίας. Εἰδικώτερον, ὁ συγγραφεὺς ἐχρησιμοποίησε στατιστικὰ δεδομένα τῆς βιομηχανίας διατροφῆς καὶ ἠλεκτρικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὡς καὶ πληροφορίας συλλεγείσας διὰ συνουσιῶν μὲ τοὺς τεχνικοὺς διευθυντάς. Σκοπὸν αὐτοῦ ἔθεσε τὴν διερεύνησιν τῆς διαδικασίας καὶ αἰτιολογίας τῶν περὶ ἐπενδύσεων ἀποφάσεων, τῶν παραγόντων οἵτινες ἐπιδρῶν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τούτων, τέλος τὰς φάσεις τῶν δαπανῶν δι' ἐπενδύσεις. Τὰ συμπεράσματα τῆς ἐργασίας τοῦ συγγραφέως ὑπογραμμίζουν τὴν ἐλλειπτικότητα τῶν παραδοσιακῶν ἐξηγήσεων τῆς οἰκονομικῆς καὶ τὴν προέχουσαν σπουδαιότητα τῆς τεχνικοδιευθυντικῆς λειτουργίας διὰ τὴν ἐπένδυσιν καὶ ἀνάπτυξιν.

Σ. Κ. Π.

Marian Bowley: The British Building Industry: Form Studies in Response and Resistance to Change. Ἐκδόσεις Cambridge University Press, σελ. 502
τιμὴ 70 σελλίνια.

Ὁ καθηγητῆς Bowley ἐξηγεῖ γιὰ ποιοὺς λόγους οἱ οἰκοδομικὲς ἐπιχειρήσεις τῆς Ἀγγλίας ἀποφεύγουν τὴν καινοτομίαν καὶ ἔχουν τὴν τάσιν νὰ κινουῦνται βάσει τῶν παραδοσιακῶν κληροδοτημένων προτύπων. Ὡς κύριες αἰτίαι μνημονεύονται ὁ κατακερματισμὸς τῆς συνολικῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος σὲ πολλὰς αὐτόνομες μονάδες ποὺ φοβουῦνται τοὺς νεωτερισμούς, ἡ γραφειοκρατικὴ νοοτροπία τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καὶ ἔλλειψις ἐπαρκῶς ἐνημε-

ρώσεως του καταναλωτικού κοινού ἐν σχέσει πρὸς δυνατότητες πού προσφεύγει ἡ τεχνολογική ἐξέλιξη. Πρὸς ἄρση τῶν δυσκολιῶν προτείνεται ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος ἐπὶ ἐθνικῆς κλίμακος.

M.

Marvin Bowler: *The will to manage: Corporated Success through programmed Management.* Ἐκδόσεις Mc Graw — Hill, σελ. 287, τιμὴ 60 σελ.

Οἱ «μάντζερ» εἶναι σήμερα, τουλάχιστον στὴν Ἀμερική, οἱ κυριώτεροι μοχλοὶ τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Παλιότερα μάλιστα, ἕνας Ἀμερικανὸς κοινωνιολόγος εἶχε διατυπώσει τὴν ἄποψη ὅτι μὲ τὴν ἐμφάνισή τους ἀλλάζεε ριζικὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ δομὴ τῶν συγχρόνων βιομηχανικῶν κοινωνιῶν. Ἄν ἡ τολμηρὴ ἄποψις ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα εἶναι θέμα μᾶλλον θεωρητικὸ καὶ δυσεπίλυτο, πού θὰ συζητητῆι γιὰ πολὺν καιρόν. Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶναι βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ μάντζερ μιᾶς μεγάλης ἐπιχειρηματικῆς μονάδος δὲν συμπίπτουν ἀκριβῶς μὲ τοὺς κατὰ παράδοσιν διευθυντὰς, ὅπως δὲν συμπίπτουν καὶ μὲ τοὺς φορεῖς τῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ πραγματεία τοῦ κ. Bowler, Ἀμερικανοῦ ἐδικοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος, ἀποκαλύπτει ποῖος εἶναι ὁ τομεὺς τῶν δημιουργικῶν πρωτοβουλιῶν τῶν μάντζερ, πού ἀκριβῶς διέρχεται ἡ διαχειριστικὴ γραμμὴ τῶν ἰδιοτερόντων ἀρμοδιοτήτων των καὶ μὲ ποῖο τρόπο μποροῦν νὰ ἀσκοῦνται ἀποτελεσματικὰ. Ἐπὶ πλέον εἰσάγει σὲ ἐιδικότερες μορφῆς διοικήσεως βασισμένους στὴν ἀμερικανικὴ πείρα καὶ δίδει ἀφορμὴ στους Εὐρωπαίους νὰ ἐπικοινωνήσουν αὐθεντικὰ μὲ μία πραγματικότητα πού ἀργὰ ἀλλὰ σταθερὰ θὰ καθορίσῃ τὸ μέλλον καὶ τῆς γηραιᾶς ἡπείρου.

Fred J. Cook: *The corrupted Cand: The social Morality of modern Amerika.* Ἐκδόσεις Cape, σελ. 352, τιμὴ 35 σελ.

Ὁ συγγραφεὺς, παλαίμαχος δημοσιογράφος, ἔχοντας στὸ ἐνεργητικόν του τὴν ἀποκάλυψη τοῦ σκανδάλου τοῦ Federal Bureau of investigation παρασύρεται σὲ ἀνεπίτρεπτες γενικεύσεις καὶ καταλήγει στὴν «θέση», ὅτι σήμερα ἡ ἐιδικὴ ἀντίστασις τῶν ἀτόμων εἶναι μειωμένη, ἐνῶ στους παλιούς καλοὺς καιρούς, οἱ πάντες ἐκινουῦντο ἔχοντας «ἐναύλους εἰς τὰ ὦτα» τὶς εὐαγγελικὲς παραινήσεις. Ἡ ἀφόρητὴ σχηματικότης ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ ἔργο κάθε ἀποδεικτικὴ βαρῦτητα ἀλλὰ ἡ ἀνάγνωσις του προσφέρει πολλὰ ἐναύσματα ὥστε, νὰ καταλάβῃ κανεὶς πόσο ὁ κόσμος ἀπέχει ἀπὸ τοὺς ὀραματισμούς ἢ τὰς ἐξιδανικεύσεις τῶν ἠθικολόγων, ἔστω καὶ ὅταν εἶναι ἀναμφισβήτητα καλὸπιστοὶ.

M.

Richard W. Darrow, Dan J. Forrestal, and Aubrey O. Cookman: *The Dartnell Public Relations Handbook,* The Dartnell Corporation, Chicago.

Τὸ βιβλίον χωρίζεται εἰς 4 τμήματα. Τὸ πρῶτον τμήμα συνέγραψε ὁ Richard W. Darrow, πρόεδρος τῆς μεγαλυτέρας ἐταιρείας Δ. Σ. τῶν Η. Π. Α. καὶ ἀπὸ τοὺς πλέον διακεκριμένους συμβούλους Δ. Σ. τῶν Η. Π. Α.

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ περιγράφει τὴν σημερινὴν θέσιν τῶν Δ. Σ. εἰς τὰς Ἀμερικανικὰς Ἐπιχειρήσεις, τὸν λειτουργὸν τῶν Δ. Σ. ἀπὸ ἀπόψεως καταρτίσεως καὶ ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος, τὸ τί ἀναμένει καὶ τί πρέπει νὰ παράσχῃ ἡ Διοίκησις τῶν Ἐπιχειρήσεων εἰς τὸν σύμβουλον Δ. Σ., τὰ προβλήματα προγραμματισμοῦ, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Δ. Σ. ἀνὰ τὸν κόσμον.

Συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου τμήματος εἶναι ὁ Dan J. Forrestal: εἶναι διευθυντὴς Δημοσιῶν Σχέσεων τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Βιομηχανίας Monsanto. Κατὰ τὸ 1957 χρημάτισε Πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐταιρείας Δ. Σ. Ὁ κ. Forrestal ἀσχολεῖται ἐιδικώτερα μὲ τὸν προγραμματισμὸν τῶν Δ. Σ. ἐντὸς τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐιδικώτερα τονίζει τὴν ση-

μάσιαν του περιβάλλοντος και της αποδοτικής επικοινωνίας. Τέλος, διερευνά τās ένδεχομένας εξελίξεις του θεσμού τών Δ. Σ.

Είς τὸ τρίτον μέρος ὁ κ. Aubrey Cookman, διευθυντῆς τύπου καὶ σχέσεων τῆς Universal Oil Product Company ἀσχολεῖται εἰδικώτερα μὲ τὴν μεθοδολογία καὶ τὰ εἰδικώτερα προβλήματα ἀναπτύξεως σχέσεων μὲ τās διαφόρους κοινωνικὰς ομάδας.

Τέλος τὸ τέταρτον μέρος ἔχει συγγραφῆ ἀπὸ διαφόρους εἰδικούς καὶ περιλαμβάνει τὴν ἀνάλυσιν τών μέσων. Τὸ τμήμα αὐτὸ ἀποτελεῖ οὐσιαστικὰ ἓνα ἐπαγγελματικὸν ὁδηγὸν ὡς πρὸς τὸν τρόπον χρησιμοποιοῦσεως τών διαφόρων μέσων ἐπικοινωνίας.

Παρ' ὄλον ὅτι τὸ βιβλίον ἀσχολεῖται μὲ τὰ προβλήματα καὶ τās ἐφαρμογὰς τών Δ. Σ. εἰς τās Η. Π. Α. ἔχει ἐνδιαφέρον δι' ὅσους θέλουν νὰ ἐνημερωθοῦν ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς θεωρίας καὶ πρακτικῆς τών Δ. Σ.

Μ. Π.

Proceedings of the VIIth European Conference on Quality Control «Cost reduction through quality control», in Copenhagen 2 - 4 September 1963. Ἔκδ. European Organisation for Quality Control, σελ. 156, Ρόττερταμ, 1964.

Πρακτικὰ συνέδριον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς μειώσεως τοῦ κόστους διὰ τοῦ ἐλέγχου ποιότητος, λαβόντος χώραν εἰς τὴν Κοπεγχάγην ἀπὸ 2 - 4 Σεπτεμβρίου 1963. Ἐκ τών γενομένων ἀνακοινώσεων: Ὅρισμὸς δαπανῶν ποιότητος. — Ἀπόκτησις πληροφοριῶν ἐπὶ τοῦ κόστους ποιότητος. — Χρησιμοποίησις τοῦ κόστους ποιότητος. — Κατασκευαστικὸν σχέδιον καὶ ποιότητος. — Ἐξοπλισμὸς μετρήσεων καὶ δαπάναι ποιότητος — Δαπάναι παραγωγῆς καὶ ποιότητος. — Δαπάναι ἐλέγχου ποιότητος κλπ.

Γ. Κ.

Orio Giardini: L' Europe et l' Espace. Ἔκδοσις τοῦ Centre de Recherches Européennes τῆς Λωζάννης, Λωζάννη, 1968, σ. 258.

Τὸ ἐπίκαιρον βιβλίον «Ἡ Εὐρώπη καὶ τὸ Διάστημα», ποῦ προλογίζει ὁ πρῶν Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Euratom κ. Etienne Hirsch, ἀποτελεῖ μίαν συμβολὴν εἰς τὴν «μελέτην τῆς κατακτῆσεως τοῦ Διαστήματος, ἡ ὁποία κατὰκτησις ἀνοίγει νέαν ἐποχὴν διὰ τὴν Γῆν».

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει εἰς τὴν «Ἐποχὴν τοῦ Διαστήματος». Διεξοδικώτερον ἐξετάζονται ἡ Ἔρευνα καὶ ἡ Ἀνάπτυξις (R et D), ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐρεῦνης ἐπὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τών ποικίλων βιομηχανικῶν κλάδων, τὴν στρατηγικὴν τῆς ἐρεῦνης, τὴν Πρόοδον καὶ τὸ Διάστημα, κ. ο. κ.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἀναλύονται αἱ ἀπόψεις διὰ τὰ προβλήματα τοῦ Διαστήματος, κυρίως δὲ τὸ μέλλον τών διαστημικῶν μεταφορῶν, τών μέσων ἐρεῦνης τοῦ Διαστήματος, οἱ δορυφόροι καὶ αἱ διάφοροι μέθοδοι συμβολῆς τούτων εἰς τὴν τεχνικὴν καὶ τās ἐπικοινωνίας, τὴν μετεωρολογίαν καὶ τὴν μελέτην τών διαφορῶν πλανητῶν. Πρὸς ποῖαν κατεύθυνσιν θὰ κλίνουν αἱ νέαι διαστημικαὶ προσπάθειαι, πρὸς τὸν πόλεμον ἢ τὴν εἰρήνην; Τὰ νέα προβλήματα ποῦ δημιουργοῦνται ἀπὸ ἀπόψεως Διεθνoῦς Δικαίου.

«Ἡ Εὐρώπη ἐναντι τοῦ Διαστήματος» ἀποτελεῖ τὸ κύριον θέμα τῆς ἐρεῦνης τοῦ τρίτου μέρους τοῦ βιβλίου. Εἰδικώτερον ἐξετάζονται οἱ διεθνεῖς ὀργανισμοὶ καὶ αἱ διεθνεῖς συμφωνίαι, τὸ πρόγραμμα τοῦ Eldo, τοῦ Hsro, ἡ Ἔκθεσις Causse, ἡ διαστημικὴ εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία, ἡ θέσις καὶ τὸ μέλλον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, ἡ συγχώνευσις τών Κοινοτήτων, αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐξελίξεις καὶ αἱ προοπτικαὶ διὰ τὸ Διάστημα μέχρι τοῦ ἔτους 2.000.

Τὸ βιβλίον συνοδεύεται ἀπὸ κατάλογον τών σχετικῶν ὀργανισμῶν, καθὼς καὶ βιβλιογραφίαν καὶ ἀποτελεῖ σημαντικὸν βοήθημα διὰ τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐξετάσῃ λεπτομερέστερον τὰς συγχρόνους ἐξελίξεις εἰς τὸν νέον τοῦτον τομῆα ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν γίνεται μνεῖα καὶ τοῦ Ἰουσοσφαιρικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀστεροσκοπεῖου Ἀθηνῶν ὡς «τοῦ πλέον σημαντικοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ ἀπόψεως ἀπασχολήσεως μὲ τὴν ἔρευναν τοῦ Διαστήματος».

Ι. Θ. Μ.

Albert L. Hahn: *Fünzig Jahre Zwischen Inflation und Deflation*. Έκδοσις J. C. B. Mohr, Tübingen, 1963. Σελ. XI + 247. Τιμή πανόδετο 28,50, χαρτόδετο 24 μάρκα.

Ο καθηγητής Χάν είναι από εκείνες τις επίσημες, τολμηρές, αι αυτούπεύθυνες φωνές, που αντιλαλούν κάθε τόσο στο ήρεμο τοπίο του επιστημονικού στοχασμού αλλά και στο πανδαιμόνιο της καθημερινής οικονομικής ζωής και πράξεως. Πριν 40 χρόνια είχε αναστατώσει τη σκέψη των οικονομολόγων με μία πρωτότυπη θεωρία του χρήματος, πληθωριστικής χροιάς, που συζητήθηκε τότε ζωηρότατα. Μ' αυτήν χαρακτηρίστηκε ο πρόδρομος του λόρδου Κέυνς, γιατί συνένωνε σημαντικά στοιχεία της κεύσιακής θεωρίας, που εμφανίστηκε στο σύνολό της αργότερα. Σήμερα αντιπροσωπεύει μία σχεδόν κλασική αντιπληθωριστική αντίληψη επί του χρήματος, που από τη σκοπιά του Τραπεζίτου — που είναι ο ίδιος — παρουσιάζεται ίσως δικαιολογημένη. Παρά τη μεγάλη του ηλικία ύψώνει πάντα τη φωνή του πάνω στα ζωτικά οικονομικά προβλήματα της εποχής μας. Το παρόν έργο του αποτελεί μία διευρημένη έπεξεργασία μιάς διαλέξεως, που είχε κάμει με την ευκαιρία της απονομής του διδακτορικού τίτλου «τιμής ένεκεν» από το Πανεπιστήμιον του Μάρμπουργκ. Ο συγγραφέας μās εξιστορεί τον τρόπο, με τον όποιο τὰ διάφορα γεγονότα της πράξεως τόν παρεκίνησαν νά ασχοληθῆ με τὰ θεωρητικά προβλήματα και νά σχηματίσῃ τις ἀντιλήψεις ἐκείνες, που τόν ωφέλησαν στήν ἐπίλυση γενικῶν-οικονομικῶν μελημάτων ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Τραπεζίτη. Τὸ βιβλίον θεωρεῖ τὴν οικονομικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων 50 χρόνων σάν μιὰ διαδικασίαν συνεχοῦς ἐναλλαγῆς μεταξύ πληθωρισμοῦ καὶ κάμψεως. Μās περιγράφει τοὺς ἀγῶνες τοῦ συγγραφέα του τόσοσιν ἐναντίον ἐκείνου, ὅσο κι' ἐναντίον αὐτῆς. Ὅλα αὐτὰ μās περιγράφονται με μιὰ ζωντανὴ καὶ παραστατικὴ γλώσσα, σὲ τρόπο που ὁ ἀναγνώστης νὰ ξαναζῆ τὰ παλὰ ἐκεῖνα προβλήματα, που ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ σήμερα.

Πολλοὶ χαρακτήρισαν τὸν Χάν σάν ἕνα θεωρητικὸ μόνον. Ἄλλοι πάλι τὸν ὠνόμασαν σάν ἕνα πρακτικὸ μονάχα. Ὅμως καμμιά ἀντίληψη δὲν δικαιολογεῖ τὸ ἔργο καὶ τὴ δράση του. Γιατὶ στὶς σελίδες τοῦ ἔργου μās δείχνεται σάν ἕνας θεωρητικὸς - πρακτικὸς, σάν ἕνας, που κάνει τὴ θεωρία βίον καὶ τὸ βίον θεωρία. Μās δείχνεται με ἄλλα λόγια σάν ἕνας φιλόσοφος, συνεπῆς στὶς ἰδέες του καὶ στὰ ἔργα του, ἀν καὶ μονάχα σάν ἕνας φιλόσοφος τοῦ χρήματος καὶ τῆς πίστεως, τομεῖς, που περιορίσε κυρίως τὴ δράση του καὶ τὴ σκέψη του.

Πάντως εἶχε ὅλα ἐκεῖνα τὰ προσόντα, που ἐπιβάλλουν τὴν προσωπικότητά του στὴ συνειδηση τῶν συγχρόνων του. Σκέπτομαι πῶς ἂν ἦταν πραγματικὸς φιλόσοφος, θὰ μποροῦσε νά εἶχε ἐπαναστατήσῃ τὴ σύγχρονη φιλοσοφία. Ὅ,τι πάντως κατάφερε ἦταν νά ἐπιτύχῃ λίγα πράγματα στὴν προβολὴ τῶν συγχρόνων οικονομικῶν προβλημάτων καὶ νά δώσῃ τὴν εἰκόνα ἐνὸς ἀνθρώπου τῆς οικονομικῆς ζωῆς, ὅπως μās τὸν ζητάει ἡ ἐποχὴ μας.

Μὲ χάρη καὶ εὐκρίνεια μās παραθέτει λίγα βιογραφικὰ στοιχεῖα, μās μιλάει γιὰ τὴ θεωρία καὶ τὴν οικονομικὴ πολιτικὴ, μās ξαναμιλάει πάλι γιὰ τὴ θεωρία καὶ τὴν πράξη, ἀγορεύει γιὰ τὴν οικονομικὴ ἀνάπτυξη, τὴ σταθερότητα τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος, τὴν ἀποταμίευση, τὴν εὐρωπαϊκὴ νομισματικὴ ὁλοκλήρωση, τὸ χρῆμα, τὴν πίστη, καὶ πάντα γιὰ τὸν πληθωρισμό, καὶ τὴν κάμψη. Μὲ εἰκόνες, με γεγονότα, με στοιχεῖα ἱστορικὰ μās κρατάει ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον μέχρι τέλους. Σ' αὐτὸ βέβαια συντείνει ἡ καθαρὴ γλῶσσα. Συντείνει — τόχω ξαναπτεῖ προκειμένου γιὰ ἕνα ἄλλο βιβλίον του, που κρίθηκε ἐδῶ παλαιότερα — τὸ γεγονός, πῶς ἡ πέννα τοῦ καθηγητῆ Χάν ἀποφεύγει τὰ διανοητικὰ παιχνίδια τῆς σκοτεινῆς ἐκφράσεως καὶ τὸ φραστικὸ ἐξεζητημένο ὕφος. Ἡ σαφήνεια, ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς γλώσσας του δὲν μās φωτίζει μονάχα τὸ νοῦ ἀλλὰ μās ἱκανοποιεῖ καὶ τὸ γλωσσικὸ αἶσθημα.

Νομίζω ὅτι ἡ ἀνάγνωση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἕνα εὐτυχὲς βίωμα γιὰ τὸν οικονομολόγο. Καὶ μιὰ γνωριμία μ' ἕνα ἄνθρωπο, που ὁμολογεῖ ἔμπρακτα καὶ ἀνοικτὰ τὴ «φιλοσοφικὴ» του πίστη.

Joro Hertwig: Wettbewerbs - Lexicon. *Εκδ. Betriebsw, Verlag Dr Th. Gabler. Βισμπάντεν 1964, σελ. 100. Τιμή χαρτόδετο 5.80 μάρκα.

‘Ο σπουδαιότερος κίονας, που πάνω του στηρίζεται ή άμφισβητουμένη (όχι από την άποψη των οικονομικών έπιτευγμάτων) φιλοσοφία του Νεοφιλελευθερισμού, είναι ή ιδέα του ανταγωνισμού. ‘Η πραγματικότητα του ανταγωνισμού, βέβαια είναι κάτι έντελώς διαφορετικό. Κι’ αυτή ώδήγησε, κυρίως στη Γερμανία, στην έκδοση πολυαριθμων νόμων και διαταγμάτων για τή ρύθμιση και πρό παντός για τήν εξασφάλιση του ανταγωνισμού. *Έτσι δημιουργήθηκαν άμέτρητες έννοιες και Termini Technici, ή γνώση των οποίων είναι άπαραίτητη για τις επιχειρήσεις. ‘Ο συγγραφέας μς προσφέρει ένα τέτοιο λεξικό των σπουδαιότερων όρων και έννοιών κατ’ άλφαβητική σειρά. ‘Η έκταση των έπισημαστικων κειμένων είναι ανάλογη με τή σημασία του κάθε όρου, αλλά κι’ εκεί όπου ή σύντομη άπόδοση καθίσταται άναπόφευκτη, περιέχει τήν ουσία με λίγες πυκνές φράσεις. Στο τέλος δημοσιεύονται τά κείμενα των κυριωτέρων νόμων και διαταγμάτων του λεγομένου «άνταγωνιστικού δικαίου» δηλαδή του δικαίου του ανταγωνισμού. *Υπό τή σύνθεση αυτή τó παρόν λεξικόν είναι πρακτικό και χρήσιμο και ύποβοηθει τήν πράξη στη Γερμανία. *Αλλά ή νέα όρολογία, έτσι όπως διαμορφώθηκε στη χώρα αυτή, παρουσιάζει ένδιαφέρον κι’ όχι μονάχα θεωρητικό — και για τις άλλες χώρες.

Κ. Σ.

H. J a c o b: Neuere entwicklungen in der investitiosrechnung. *Εκδ. Betriebsw. Verlag Dr Th. Gabler, Βισμπάντεν 1964, σελ. 72, τιμή χαρτόδετο 8 60 μάρκα.

*Αφετηρία τής προκειμένης έργασίας είναι τó γεγονός, πώς — όπως δείχνει στην άρχή διεξοδικά ο συγγραφέας — οι λεγόμενες κλασσικές μέθοδοι ύπολογισμού των έπενδύσεων παρουσιάζουν τέτοιες άδυναμίες, ώστε να μη μπορεί πιά μ’ αυτές να δικαιωθί πλήρως ή μεγάλη σημασία, που απέκτησαν τελευταία οι έπενδύσεις τόσο για τόν τομέα τής ιδιωτικής Οικονομίας όσο και για τó πεδίο τής συνολικής οικονομικής ζωής. Στη σημασία αυτή άναποκρίνεται ή βαθμιαία ανακάλυψη σειράς νέων ύπολογιστικων μεθόδων, που μς επιτρέπουν να γνωρίσουμε προβλήματα, τά όποια θεωρούμενα σαν άλυτα, παρεμερίζοντο μέχρι τούδε «έλαφρά τή συνειδήσει».

*Ακριβώς ή παραστατική παρουσίαση των νέων μεθόδων ύπολογισμού των έπενδύσεων άποτελεί τó κύριο περιεχόμενο τής μικρής μελέτης, που πήγασε από μιά διάλεξη του Καθ. Γιάκομπ, στο πλαίσιο του έτήσιου συνεδρίου του Συλλόγου των Καθηγητών τής Οικονομικής των Έκμεταλλεύσεων, που έλαβε χώρα στην πόλη του Σάαρ τó Μάιο του 1964.

Μετά τά προεισαγωγικά και τήν κριτική των κλασσικων μεθόδων ύπολογισμού των έπενδύσεων γίνεται λόγος για τή λεγόμενη «άλληλεξάρτηση», που έδω σημαίνει, πώς μιά μεμονωμένη έπένδυση δέν είναι δυνατόν να άξιολογηθί και να ύπολογισθί άκριβώς και πλήρως, αν δέν έξετασθί και σε σύνδεσμο προς τις ύπάρχουσες ή μέλλουσες να έκτελεσθούν έπενδύσεις, δηλαδή αν δέν τοποθετηθί στο γενικό πλαίσιο τής έπενδυτικής πολιτικής. Τό κύριο μέρος του μικρού βιβλίου άφιερώνεται στην άνάπτυξη δύο μοντέλων — με βάση τις μεθόδους ύπολογισμού τής άριστοποίησης — τά όποια, όπως πιστεύει ο συγγραφέας, δικαιώνουν άπόλυτα τά δεδομένα τής έκμεταλλεύσεως και μς δίνουν ίκανοποιητική άπάντηση στο ζήτημα του άριστου προγράμματος παραγωγής, καθώς και στο ζήτημα τής πολιτικής επί των πωλήσεων. Οι δυνατότητες έφαρμογής καθώς και ή μέθοδος έργασίας των μοντέλων αυτών άποσαφηνίζονται με τή βοήθεια άριθμητικων παραδειγμάτων. Τά χρησιμοποιούμενα μαθηματικά σύμβολα έξηγούνται στο τέλος σε ένα ξεχωριστό παράρτημα, ώστε ή σημασία τους να μπορή να άναζητητά έκεί κάθε στιγμή.

Κ. Στυλιδιώτης

Hilda R. Kahn: Repercussion of Redundancy. London, G. Allen and Unwin, 1964, σελ. 267, σελλίδια 50.

Ἡ πραγματοποίησις πλήρους ἀπασχολήσεως εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν μεταπολεμικῶς ἦτο φυσικὸν νὰ μετατοπίσῃ τὸ βᾶρος τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐκ τῶν προβλημάτων τῆς ἀνεργίας εἰς ἐκεῖνα τῆς ἑλλείψεως ἐργατικῶν χειρῶν, τῶν ἀπαιτήσεων δι' ἠϋξημένας ἀμοιβὰς καὶ τὸν πληθωρισμὸν κόστους. Μεταξὺ τῶν νέων προβλημάτων τῆς ἐργατικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἀπώλεια ἐργασίας διότι ἔπαυσε ὑφισταμένη ἡ προτέρα θέσις ἡ εἰδικότης ἐνὸς ἐργάτου. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν χρησιμοποιεῖται ὁ εἰδικὸς ὅρος redundancy. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ νέου φαινομένου, τὸ ὁποῖον ὅμως πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον σύμπτωμα τῆς σταθερῶς μεγεθυνομένης βρετανικῆς οἰκονομίας, δὲν ἔτυχε συστηματικῆς μελέτης, ἰδίως ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιπτώσεων ἐπὶ τῶν ἐργαζομένων (ἐξασφάλισις ἄλλης ἀπασχολήσεως, χρονικὸν διάστημα ἀναπροσαρμογῆς κλπ.). Ἡ εἰδικὴ σημασία τῆς περιπτώσεως τῆς ἀπώλειας τῆς ἀπασχολήσεως, λόγῳ καταργήσεως τῆς θέσεως, ὀρθῶς ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ βρετανικοῦ Ὑπουργοῦ Ἐργασίας, ἰδίως μετὰ τὰς ὁμαδικὰς ἀπολύσεις ἐργατῶν ἀπὸ τὰς βιομηχανίας αὐτοκινήτων κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1956. Ἡ ἐργασία τῆς Χίλντα Κάν, ὑψηγῆτριας τῆς Κοινωνικῆς Διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάλλ, βασιζέται ἐπὶ τῆς δειγματοληπτικῆς ἐρεύνης τῶν ἀπολυθέντων ἐργατῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Μπέρμινχαμ.

Πρόκειται ἀνεπιφυλάκτως περὶ τῆς πλέον συστηματικῆς καὶ ἐμπεριστατωμένης ἐργασίας μέχρι σήμερον, ἡ ὁποία διερευνᾷ ζωτικὰ θέματα, ὅπως ἡ δυσχέρεια ἐπαναπροσλήψεως τῶν ἀπολυθέντων συνεπεῖα καταργήσεως τῆς θέσεως ἐργατῶν, ὁ βαθμὸς γεωγραφικῆς μετακινήσιμότητος, ἡ συμβολὴ τῶν γραφείων εὔρεσεως ἐργασίας κλπ. Ἐπίσης, ἐξετάζοντα¹ οἱ ὅροι, ἡ διάρκεια καὶ αἱ εἰδικότητες τῶν ἐπαναπροσληφθέντων, ὁπότε ἐκτιμᾶται ἡ λεγομένη ψυχολογικὴ «ἀντίστασις» τῶν ἀπολυθέντων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀναγκαίαν μετεκπαίδευσιν ἢ μετακίνησιν.

Ἡ ἐργασία τῆς ὑψηγῆτριας Κάν, ὑποδιαιρεῖται εἰς ἑνέα κεφάλαια καὶ τρία στατιστικὰ παραρτήματα. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν ἐπιστημονικὴν πληρότητα καὶ ἀναμφισβήτητον ἀξίαν τῆς ἀναληφθείσης ἐρεύνης, οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία. Ὡς πρὸς τὴν ἐπικαιρότητα ὅμως, ἡ στιγμή τῆς δημοσιεύσεως (Ἰανουάριος 1965) δὲν μπορούσε νὰ εἶναι καταλληλοτέρα. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι, τὴν 1ην Ἀπριλίου 1965, ὁ Ὑπουργὸς Ἐργασίας τῆς Μ. Βρετανίας κ. Ρέι Γκάντερ, ὑπέβαλεν εἰς τὸ Κοινοβούλιον νομοσχέδιον περὶ ἀποζημιώσεως, λόγῳ ἀπώλειας ἀπασχολήσεως, συνεπεῖα καταργήσεως τῆς θέσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἡ Κυβέρνησις προβλέπει τὴν σύστασιν εἰδικῶν Ταμείων πρὸ τοῦ τέλους τοῦ τρέχοντος ἔτους, τὸ ὁποῖον, διὰ τῆς ἐτησίας συνεισφορᾶς τῶν ἐργοδοτῶν ἐκ 25 ἑκατ. θὰ καταβάλλῃ ἀποζημιώσεις ἐπὶ τῇ καταγγελίᾳ τῆς συμβάσεως. Συμφώνως πρὸς τὸ νομοσχέδιον τοῦτο, ἡ ὑπαρξίς καταστάσεως πλεονάζοντος, προσωπικοῦ περιλαμβάνει τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐργασία ἢ ἀπασχόλησις ἐνὸς ἀτόμου παύει ὀλικῶς ἢ μερικῶς ὑφισταμένη. Δὲν ἰσχύει συνεπῶς, ὡσάκις τὸ ἄτομον ἀπολύεται τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία ὅμως ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη. Τὸ νομοσχέδιον περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν ἀπώλειαν ἐργασίας εἰς περιπτώσιν θανάτου τοῦ ἐργοδότη.

Ἡ καταβαλλομένη ἀποζημιώσις ὑπολογίζεται βάσει τῶν μέσων ἀποδοχῶν μὴ περιλαμβανομένων τῶν ὑπερωριῶν. Οὕτως, διὰ ἄτομα ἡλικίας 18–21 ἐτῶν καταβάλλεται τὸ 1/3 ἐβδομαδιαίου μισθοῦ διὰ κάθε ἔτος ἀπασχολήσεως, ἐνῶ διὰ ἄτομα 22–40 μισθὸς μῆς ἐβδομάδος. Τέλος, διὰ τὴν κατηγορίαν 41–65 ἐτῶν χορηγεῖται ὡς ἀποζημιώσις μισθὸς 1 1/3 ἐβδομάδος.

Τὸ ἀνώτατον ὄριον ἀπασχολήσεως διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀποζημιώσεως ἀνέρχεται εἰς 20 ἔτη καὶ αἱ ἐβδομαδιαῖαι ἀποδοχαὶ ἄνω τῶν 40 λιρῶν δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν. Οὕτως, τὸ ἀνώτατον θεωρητικὸν ὄριον ἀποζημιώσεως δι' ἀπόλυσιν λόγῳ καταργήσεως θέσεως ἀνέρχεται εἰς £ 1200, ποῦ ἀντιστοιχοῦν εἰς ἀπασχολούμενον ἡλικίας 41 ἐτῶν καὶ πλέον ἀμοιβόμενον πρὸς 40 £ ἐβδομαδιαίως καὶ μὲ ἐκιοσαετῆ ὑπηρεσίαν. Ἡ ἐργοδοτικὴ εἰσφορὰ θὰ ἀνέρχεται εἰς 40 % τῆς ἀποζημιώσεως ἀπ' εὐθείας, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον 60 % ἐκ τοῦ κεντρικοῦ ταμείου εἰς τὸ ὁποῖον μετέχει ἡ κυβέρνησις διὰ χρηματοδοτήσεως καὶ χαμηλοτόκων δανείων.

H. Lüthy: Nach dem Untergang des Abendlandes. *Εκδ. Kiepenheuer και Witsch. Κολωνία-Βερολίνο, 1964, σελ. 453, τιμή χαρτόδετο 24 80 μάρκα.

‘Ο ‘Ελζετό; καθηγητής της ‘Ιστορίας στο Παινεπιστήμιο της Ζυρίχης μās χαρίζει με τή συλλογή αὐτῆ δοκιμίων ἕνα πρωτότυπο, συναρπαστικό και ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα. Μās δείχνεται σάν ἕνας ἄριστος κριτικός τῆς ἐποχῆς. ‘Η κυριαρχική πέννα του, ἀποφεύγοντας τὰ ἐντυπωσιακά παιχνίδια τοῦ αἰφνιδιασμοῦ τοῦ ἀναγνώστη, μās ξετυλίγει τὴν παθολογία τοῦ αἰώνα μας σέ μορφές και συστήματα, πολιτικές και κοινωνικές καταστάσεις καθὼς και σέ πνευματικές ἐκδηλώσεις. Δὲν εἶναι μόνο τὸ ὄξύ αισθητήριό του, πού ἐξοχιάζει τὸ πνεῦμα κάθε σχεδόν καταστάσεως τῆς ἐποχῆς· εἶναι κι’ ἡ βαθειὰ ἱστορική γνῶση, πού καθοδηγεῖ σίγουρα τὸ αἰσθητήριο αὐτό. Τὸ προσωπεῖο τῆς πνευματικῆς τρομοκρατίας, τοῦ πνευματικοῦ σβητισμοῦ τῆς ἀμφίβρολης εἰρήνης και τοῦ λιπτόθυμου πνεύματος μās παρυσιάζονται μὲ μιὰ κριτική σπινθηροβόλα, ὀξεῖα, σαρκαστική και δυστυχῶς πολλές φορές ἀληθινή. Δὲν εἶναι ἱστορικά δοκίμια, ἀλλὰ ζωηρὲς εἰκόνες, καλότεχνα ψηφιδωτὰ φτιαγμένα μὲ τὴν πείρα τῆς ἡμέρας και τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τῆς. Κράτη και κοινωνίες, μορφές και γεγονότα μās περιγράφονται μὲ ἀφθαστὴ ζωντάνια. ‘Ενα σπάνιο προτέρημα εἶναι ἡ κυριαρχικότης κι’ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς κρίσεως τοῦ I. Μās μιλάει τόσο ἀνοικτὰ μὲ τῆς ξενίζει. Τέτοιες τολμηρὲς φωνὲς εἶναι τόσο σπάνιες στὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας τῆς δημοκρατίας — μήπως ἐδῶ δὲν ἔγκειται και μιὰ πλευρὰ τῆς παραδοξολογίας τῆς; ‘Ετσι ὁ κ. Λύττυ στὰ γεγονότα μὲ τὰ ὁποῖα καταπιάνεται μās δείχνει τὴν ἀποσύνθεση τοῦ κόσμου περισσότερο ἀνάγλυφη και ἀληθινή.

Δὲν εἶναι καθόλου τυχαῖο τὸ γεγονός, πὼς ὁ I. ἀρχίζει τὸ βιβλίο του μὲ ἕνα δοκίμιο γιὰ τὸν Χίτλερ. Τὸ κατατροφικό του ἔργο και οἱ συνέπειές του σημαδεύουν τὸν θλιβερό ἐπιτάφιο τῆς Εὐρώπης. ‘Ο Φύρερ μās ἀποκαλύπτεται σάν αὐτὸ πού ἦταν: Σάν μιὰ μάσκα, σάν ἕνα μῆντιουμ. Γι’ αὐτὸ ξεθώριασε κιόλας ἡ μορφή του, ἐνῶ τὸ χάος, πού συμβόλιζε, παρέμεινε. Κάτι ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιο θρήνο τῆς χθεςνῆς Εὐρώπης μās μεταδίδει και κάθε δοκίμιο πού ἀκολουθεῖ, ἰδίως τὰ 6 πρῶτα, πού χαρακτηρίζονται μὲ τὸν κοινὸ και χαρακτηριστικὸ τίτλο «‘Η βαλπούργια νύχτα». ‘Ο πόλεμος ἐπεσφράγισε ὀριστικά τὸ γκρέμισμα τῆς παλαιᾶς τάξεως, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὰ μās ἔδειξε και ἀκόμα πιὸ φριχτό: τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. ‘Απὸ τὴν παλαιὰ και ἔνδοξη ‘Εσπερία ἀπόμειναν μονάχα ἐρείπια, πάνω στὰ ὁποῖα ὀρθώνεται σήμερα μιὰ σκέτη ὀργάνωση ἀγορᾶς. Μήπως δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸ πὼς ἡ οικονομικὴ κοινότητα περιλαμβάνει ἀκριβῶς τίς χώρες ἐκεῖνες, πού πέρασαν μιὰ αἱματηρὴ κοινὴ περίοδο, πού ξέφυγαν παρὰ λίγο τὴν τελειωτικὴ αὐτοκτονία; Μερικὰ δοκίμια ἀσχολοῦνται ἀκριβῶς μὲ τὴν ὀδυνηρὴ προβληματικὴ τῆς δημιουργίας μιᾶς ἐνωμένης Εὐρώπης. ‘Αλλὰ πάλι περιγράφουν τίς μεταπολεμικὲς ἐσωτερικὲς ἐντάσεις και κρίσεις στὴν πολιτικὴ και κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Γαλλίας, ὅπου και ξεχωρίζουν δύο, σχεδόν συμβολικὲς μορφές: ‘Ο Ντὲ Γκώλλ, πού ὁ «ὑπερπατριωτισμός» του τὸν κάνουν νὰ ταυτίζη τὸ ὄνομά του και τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὴ Γαλλία, και ὁ ὑπαρξιακὸς φιλόσοφος Σάρτρ. ‘Ενα ἐξαιρετικὸ δοκίμιο, τέλος, μās ἐξηγεῖ τὴ θέση τῆς Πατρίδας τοῦ συγγραφέα στὸν σημερινὸ κόσμο. Πολλὲς και ἀντίρροπες δυνάμεις καθὼς και διάφορες παραδόσεις κατέστησαν δυνατὴ τὴ γέννηση και τὴν ἐπιβίωση τῆς ‘Ελβετίας.

‘Η μόδα τῆς κριτικῆς τοῦ πολιτισμοῦ φαίνεται σήμερα νὰ εἶναι ὑπόθεση τοῦ καθενός. ‘Αλλὰ ὑπόθεση τοῦ καθενός δὲν εἶναι ἡ κριτικὴ, ὅπως τὴν κάνει ἐδῶ ὁ κ. Λύττυ: ‘Εποικοδομητικὴ, ἀληθινὴ, στέρεη. Ψευτορωμαντισμός, ἀβάσιμη ἀπαισιοδοξία, κενὴ μοιρολατρία και ὀρνητικὴ κριτικὴ τῶν πάντων δὲν εἶναι οἱ βάσεις τοῦ βιβλίου. Κι’ ἐκεῖ πού φαίνεται νὰ δογματίζη (π.χ. «πόλεμος διεξάγεται μὲ καυτερὰ πολεμοφόδια και μὲ θολὲς ἔννοιες πού εἶναι ὑπολύστερες» ἢ «ἰδεολογία εἶναι ἡ ἐμπορικοποιημένη παραμόρφωση τῆς ἰδέας» καθὼς και πληθὸς παρόμοιων φράσεων) πρόκειται στὴν πραγματικότητα γιὰ τὴν ἐπιγραμματικὴ και συμπυκνωμένη ἔκφραση μιᾶς ἀλήθειας. ‘Ο I. πράγματι μās δείχνει μεγάλες και μικρὲς ἀλήθειες, πού ἕνας ἄλλος

ἴσως νὰ ἀποσιωπῶσε. Καὶ τὸ κάνει αὐτὸ μὲ τὸ δικό του τρόπο, δηλαδή μὲ τὸν τρόπο ἑνὸς ἀριστοῦ καὶ καλόβουλου κριτικῆς ἐποχῆς κι' ἑνὸς λαμπροῦ συγγραφέα γιὰ νὰ μὴν πῶ, λογοτέχνη. Ἡ κομψότητα τῆς ἐκφράσεως, ἡ χρῆση ἰδιότυπων γλωσσικῶν μέσων καὶ ἡ σαφήνεια τῶν ἰδεῶν ἀντιφεγγίζουν μιὰ συνετῆ, συγκεκριμένη καὶ καιροῦ-τομη σκέψη. Δικαίως τὰ δοκίμιά του βρῖσκουν μεγάλη ἀπήχηση παντοῦ (Ἀγγλία, Ἀμερική, Γαλλία κλπ.) καὶ θεμελιώνουν τὴ φήμη του ὄχι τόσο σὰν ἱστορικοῦ, ἀλλὰ σὰν σύγχρονου δοκιμιογράφου καὶ συγγραφέα. Τὸ βιβλίον του ἀποτελεῖ στὴν οὐσία ἕνα ἀνεκτίμητο βοήθημα στὴ διάγνωση τῆς ἐποχῆς μας καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας καί, τυπικά, ἕνα κομψοτέχνημα. Ὁ ἀναγνώστης ὀφείλει στὸν L. ἕνα πλῆθος γνώσεων καὶ κυρίως: τὸν προσδιορισμὸ τῆς τοποθεσίας του καὶ τοῦ περιβάλλοντός του. Καὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ μεγάλη ὑπηρεσία, πού τοῦ προσφέρεται, δυστυχῶς τόσο σπάνια.

Κ. Στυλιδιώτης

E. J. M i s h a n : The costs of economic growth. Ἐκδόσεις Staples Press, τιμὴ 36 σελίνια.

Ὁ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ὅτι τὸ κόστος τῆς συνεχοῦς οικονομικῆς ἀνάδου εἶναι κάποτε τόσο ὑψηλό, ὥστε νὰ μὴ δικαιολογητῆ ἡ ἀναγωγή τοῦ δείκτου αὐξήσεως τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος σὲ μοναδικὸ κριτήριον εὐημερίας, εὐδαιμονίας καὶ ἔθνικης εὐδοκίμησεως. Ὁ τόνος τοῦ βιβλίου εἶναι μαχητικός, ἡ πρόθεσις «διαφωτιστικὴ» ἀλλὰ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι ὅσο κι' ἂν εἶναι νόμιμη ἡ στηλίτευσις μιᾶς ὑπερβολῆς, ὥστ' ὅσο τίποτα δὲν πείθει ὅτι ὁ E. J. Michan δὲν παρασύρεται μὲ τὴ σειρά του στὸ βάραθρο μιᾶς ἄλλης ὑπερβολῆς ἀκόμη πιὸ ἐπικίνδυνης ἀπὸ ἐκείνη πού θέλει νὰ καταπολεμήσῃ.

A. I. N.

R. M u i r h e a d : Athens and environs. Benn, 1962.

Ὁ κυανοὺς ὁδηγὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων ἦτο ἓν βιβλίον πού ἔλλειπε, πού ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῆ καὶ πού θὰ παράσχη μεγάλας ἐκδουλεύσεις τόσοσιν εἰς τοὺς ξένους περιηγητάς, ὅσον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, πού δὲν εἶχομεν τοιοῦτον ὁδηγὸν εἰς τὴν γλῶσσάν μας.

Ὁ ὁδηγὸς ἔχει 150 πυκνοτυπωμένας σελίδας, μέγα εὐρετήριον καὶ καταπλήθισουσαν πληρότητα. Αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι, οἱ ἀρχαιολογικοὶ χώροι, αἱ σύγχρονοι Ἀθῆναι καὶ ὄλαι αἱ τοποθεσίαι των, τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν ὅπως τὸ Φάληρον, ἡ ἀκτὴ Φαλήρου - Βουλιαγμένης, τὸ Σούνιον, ἡ Ἐλευσίς, τὸ Πεντελικόν, ἡ Πάρνης, ὁ Ὑμηττός, εὐρίσκουν τὴν θέσιν των εἰς τὸν πολῦτιμον αὐτὸν ὁδηγόν. Ἐπὶ πλέον ὁ ὁδηγὸς εἶναι πλουτισμένος μὲ πολλοὺς χάρτας καὶ διαγράμματα, διευκολύνοντα τὴν περιήγησιν καὶ μελέτην τῶν Ἀθηνῶν.

Σ. Κ. Π.

Ὁ ρ γ ρ α ν ι σ μ ο ὺ Ἐ ὑ ρ ω π α ῖ κ ῆ ς Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ς Σ υ ν ε ρ γ α σ ῖ α ς καὶ Ἀ ν α π τ ῖ ξ ε ω ς : Πολιτικὴ προϋπολογισμοῦ καὶ οικονομικὴ ἰσορροπία. Παρίσιοι, 1968. (Ἐκδοσις εἰς Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν).

Ἐκυκλοφόρησεν ἀπὸ τὸν Ὁργανισμὸν Οικονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως μελέτη - ἔρευνα ὑπὸ τὸν τίτλον «Πολιτικὴ Προϋπολογισμοῦ καὶ Οικονομικὴ Ἰσορροπία», ἡ ὁποία συνετάγη κατ' ἐντολήν του ὑπὸ ὀμάδος καθηγητῶν πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Αὕτη ἐβασίσθη κυρίως εἰς ἔρευναν τῶν οικονομῶν τῆς Γερμανίας, Βελγίου, Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Γαλλίας, Ἰταλίας, Ἡνωμένου Βασιλείου καὶ Σουηδίας.

Ἐπογραμμίζεται σχετικῶς ὅτι τὰς τελευταίας δεκαετίας ἐπεκράτησεν εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας ἡ ἀποψις ὅτι μεταξὺ τῶν καθηκόντων τοῦ Κράτους εἶναι καὶ

ή δημιουργία εθνικών συνθηκών διά την οικονομική ανάπτυξιν, την πλήρη απασχόλησιν και την οικονομική σταθερότητα.

Ταυτοχρόνως άνεγνωρίσθη ότι αποτελεσματικόν όργανον εις χείρας του Κράτους διά την διαμόρφωσιν των εθνικών αυτών συνθηκών είναι και ή δημοσιονομική πολιτική. Δι' αυτής επί παραδείγματι είναι δυνατόν να έπηρεασθούν αι έπενδύσεις, να βελτιωθή ή εκπαίδευσις ή βραχυχρονίως να έξισορροπηθή ή προσφορά προς την ήξησιν.

Από τα παρατιθέμενα στοιχεία, τα όποια έμφανίζουν: α) Τήν μέσση έτησίαν αύξησιν του άκαθαρίστου έθνικού προϊόντος, β) τήν έκατοστίαν σχέσιν τής άνεργίας προς τό εργατικόν δυναμικόν και γ) τήν μέσση έτησίαν ούξησιν του δείκτου τιμών καταναλωτού, εις έκατοστά, προκύπτει ότι έσημειώθη σημαντική βελτίωσις εις τός οικονομίας των Δυτικών χωρών.

Η βελτίωσις αυτή, όπως ύποστηρίζεται εις την μελέτην του Ο.Ο.Σ.Α. είναι έν πολλοίς άποτέλεσμα τής δημοσιονομικής πολιτικής που ακολουθείται μετά τον δεύτερον πόλεμον από τας περισσότεράς χώρας.

ΑΥΞΗΣΙΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Άνεργία και κόστος ζωής

	Έτησια ούξησις έθν. προϊόντος %		Μέσση έτησίον ύψος άνεργίας		Έτήσια μετα- βολαι τιμών	
	A	B	A	B	A	B
Γερμανία	4	6	8	2	- 1	2,75
Βέλγιον	0	4	6,5	2,5	0	2,5
Η.Π.Α.	1	4	14	5	- 1,5	1,75
Γαλλία	0	5,5	3	1	0	4,75
Ίταλία	2	6	4,5	5	0	3,5
Έν. Βασίλειον	2,5	3	9	1,5	- 1	3,5
Σουηδία	3	4	5	2	- 0,5	4

A : Περίοδος μεταξύ των δύο πολέμων 1925—1938

B : Μεταπολεμική περίοδος 1955—1965.

J. Passmore: A hundred years of philosophy. Duckworth, London, 1962.

Μεγάλης αξίας ύπηρξεν ή πρωτοβουλία του γνωστοτάτου έκδοτικού οίκου του Λονδίνου προς παρουσίασιν τής εξέλιξεως διαφόρων κλάδων τής έπιστήμης κατά την τελευταίαν έκατονταετία. Ο παρών πυκνοτυπωμένος τόμος έκ 522 σελίδων παρέχει τήν πρόσφατον εξέλιξιν τής φιλοσοφίας εις τούς κυριωτέρους αυτής τομείς και κυρίως από άγγλοσαξωνικής σκοπιάς, προς την όποian όμως ό συγγραφεύς συνδέει τά φιλοσοφικά ρεύματα τής ήπειρωτικής Εύρώπης. Η έρευνα αρχίζει από τον Τζων Στούαρτ Μιλ και την βρετανικήν έμπειριοκρατίαν. Μετά ταύτα εξέτάζεται ό ύλισμός, ή φυσιοκρατία και ό άγνωστικισμός, ή στροφή προς τό άπόλυτον, ή πραγματοκρατία, ή λογική, ή στροφή προς την άντικειμενικότητα, αι ιδέαι του Μούρ, του Ράσσελ και του Γουίλσον, οι νέοι πραγματοκράται, ή κριτική πραγματοκρατία και ή άμερικανική φυσιοκρατία, ή άνυπότακτος μεταφυσική, ή στροφή των φυσικών προς την φιλοσοφίαν, χαρακτηριστικοί τινες φιλόσοφοι του Κάιμπριτζ, ή λογική πραγματοκρατία, ή σημαντική και ή μεθοδολογία, ή φιλοσοφία τής γλώσσης και τέλος ό ύπαρξισμός. Τό βιβλίον περατοϋται διά μιās βιβλιογραφίας με τά έργα των κυριωτέρων εκπροσώπων και δι' ενός λεπτομερεστάτου εύρητηρίου κατά συγγραφείς και θέματα, όπερ έπιτρέ-

πει την άνετον και ταχείαν χρησιμοποίησιν τοῦ βιβλίου. Τὸ ἔργον τοῦτο δὲν στερεΐται χρησιμότητος διὰ τοὺς οἰκονομολόγους, ὄχι μόνον ἀπὸ εὐρυτέρας ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι παρουσιάζει τὰς φιλοσοφικὰς ἰδέας τοῦ μεγάλου οἰκονομολόγου τοῦ Καϊμπριτζ, λόρδου Κέϋνς, εἰς τὸν ὅποιον, ὡς γνωστόν, ὀφείλεται ἡ ἀναγέννησις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὰς μεγάλας οἰκονομικὰς κρίσεις,
Σ.Κ.Π.

R o u h o l l a h K. R a m a z a n i : The Middle East and the European Common Market Charlottesville University Press of Virginia, 1964, σελ. 152. £ 3.75.

Οἱ οἰκονομικὲς καὶ πολιτικὲς ἐπιπτώσεις τῆς Ε.Ο.Κ. πάνω στὰ κράτη τῆς Μέσης Ἀνατολῆς εἶναι τὸ θέμα ποῦ ἀπασχολεῖ τὸν Καθηγητὴ Ραμαζάνι. Ἔτσι, ἡ ἐργασία ὑποδιαιρεῖται σὲ δύο μέρη. Τὸ πρῶτο ἀφορᾷ τὶς οἰκονομικὲς ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸ σχηματισμὸ τῆς Ε.Ο.Κ. καὶ τὸ δεύτερο τὶς πολιτικὲς συνέπειες πάνω στὸ νευραλγικὸ αὐτὸ χῶρο.

Ἡ οἰκονομικὴ «πίεση» ποῦ ἀσκεῖ ἡ Ε.Ο.Κ. σὲ ὅλο τὸν λοιπὸν κόσμον ὀφείλεται σὲ ἔκδηλους καὶ ἀντικειμενικοὺς οἰκονομικοὺς λόγους: μὲ συνολικὲς εἰσαγωγὰς ἄνω τῶν 42 δις δολλαρίων (ἔναντι 27 δις τῆς Εἴθης καὶ 18 δις δολλαρίων τῶν Η.Π.Α.) εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ δυναμικώτερη ἀγορὰ τοῦ κόσμου. Ἔτσι, οἱ αὐξητικοὶ ρυθμοὶ τῆς οἰκονομίας τῆς Ε.Ο.Κ. τὸ ὕψος τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου καὶ ἄλλες ἐξελίξεις στὸ χῶρον αὐτὸ, θὰ ἀσκήσουν ἔντονη ἐπίδραση στὴν παγκόσμια οἰκονομία. Αὐτὸ ἐξηγεῖ τὴν προσπάθεια τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ αὐτῶν τῶν ΗΠΑ, νὰ βροῦν τρόπους οἰκονομικῆς καὶ ἐμπορικῆς συνεργασίας μὲ τὴν Ε.Ο.Κ.

Ἡ βασικὴ θέση τοῦ Καθηγητοῦ Ραμαζάνι εἶναι ἡ ἐξῆς: ἡ Ε.Ο.Κ. ἐπηρέασε οἰκονομικὰ τὸ Ἰράν, τὴν Τουρκία καὶ τὸ Ἰσραήλ πολὺ πῶς σοβαρὰ παρὰ τὰ ἀραβικὰ κράτη. Ἐν τούτοις, ἡ ἰσχυρότερη πολιτικὴ ἀντίθεσις προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀραβικὸν κόσμον. Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ἐπιπτώσεων ἀπὸ τὸ σχηματισμὸ τῆς Ε.Ο.Κ. ἦταν μιὰ ἀπόπειρα συνεργασίας καὶ κάποιου συμβιβασμοῦ τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων ἀπὸ μέρους τῶν μὴ ἀραβικῶν χωρῶν. Ἔτσι τὸ Ἰσραήλ ἦταν τὸ τρίτον κράτος (μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες) ποῦ ἀπέκτησε διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση στὶς Βρυξέλλες. Τελικὰ ὑπέγραψε ἐμπορικὸν σύμφωνον μετὰ τὴν ἀποτυχία τῶν διαπραγματεύσεων νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εἰσοδοχὴ παρόμοια μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Τουρκία ὑπέγραψε συμφωνία συνδέσεως μὲ τὴν Ε.Ο.Κ. τὸ 1963. Ἀντίθετα, τὰ ἀραβικὰ κράτη, γιὰ λόγους δυσεξηγήτους κατὰ τὸν συγγραφέα, ἂν καὶ ἐλάχιστα ἐθίγησαν στὸν οἰκονομικὸν τομέα, ἐξαπέλυσαν ἔντονη ἐπίθεση κατὰ τῆς Ε.Ο.Κ. Βέβαια ὁ Καθηγητὴς Ραμαζάνι δὲν ὑποτιμᾷ τὶς ἀνησυχίες ἀπὸ τὸν ψυχρὸν πόλεμον μετὰ τῶν ἀραβικῶν κρατῶν καὶ Ἰσραήλ, οὔτε παραβλέπει τὶς δυσχέρειές των ἀπὸ τὸν ἀνταγωνισμὸ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καθὼς καὶ τὶς ἀραβικὰς βλέψεις στὴν Ἀφρική.

Στὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐργασίας ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει τὰ κυριώτερα οἰκονομικὰ προβλήματα, καὶ εἰδικώτερα τὶς προοπτικὲς ἐξαγωγῶν πετρελαίου πρὸς τὴν Ε.Ο.Κ., ποῦ θὰ ἐπηρεασθοῦν ἀπὸ τὴν χάραξη τῆς κοινῆς ἐνεργειακῆς πολιτικῆς καὶ τὴν διαμόρφωση τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου γιὰ τὰ πετρελαιοειδῆ. Μία τάση αὐτάρκειας στὸν τομέα ἐνεργείας πιθανῶς θὰ θίξη τὰ συμφέροντα τῶν ἀραβικῶν κρατῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ παρὸν ἡ θέση τους εἶναι εὐνοϊκὴ.

Ν. Π. Κ.